

Slutrapport för regeringsuppdrag Kvalitet i distansutbildning

Inledning

I sitt regleringsbrev för 2021 fick Universitets- och högskolerådet uppdraget att under åren 2021 – 2022 genomföra en satsning för ökad kvalitet och genomströmning i distansutbildning vid universitet och högskolor. I regleringsbrevet angavs att UHR senast den 28 februari 2023 ska lämna en slutredovisning för uppdraget till regeringen (Utbildningsdepartementet).

UHR överlämnar här slutrapporten för regeringsuppdraget och projektet "Kvalitet i distansutbildning". Uppdraget är härmed slutfört.

Slutrapport för regeringsuppdrag Kvalitet i distansutbildning	1
Inledning	1
Bakgrund.....	3
Syfte och mål	3
Kvalitetssäkring av uppdraget	3
Referensgrupp	4
Genomförande och resultat	4
Kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av distansutbildning	4
Utlysning av utvecklingsmedel	6
Digital infrastruktur för kollegialt lärande	9
Ekonomisk redovisning	13
Fördelade medel till utvecklingsinsatser	14
Fördelade medel till utvecklingsprojekt	14
Jämställdhet, tillgänglighet och hållbarhet	15
Jämställdhet.....	15
Tillgänglighet.....	15
Hållbarhet	16
UHR:s slutsatser.....	16
Myndighetens roll i uppdraget	16
Tidsomfattning för större uppdrag.....	17
Fortlevnad av insatser	17
Påbörjade förändringar	18
Området distansutbildning.....	18
Uppdragsformuleringar	20
Regleringsbrev 2021	20
Regleringsbrev 2022	20
Pågående uppdrag.....	20
Villkor för anslag 2:2	21

Bakgrund

Syftet med satsningen på kvalitet och genomströmning i distansutbildning var enligt regleringsbrev att ge ökad tillgång till högskoleutbildning och utveckla digitala verktyg för distansutbildning, men också att bidra till att stärka kompetensförsörjningen i hela landet. Projektet skulle utveckla lärosätenas långsiktiga förutsättningar att erbjuda distansutbildning.

I regleringsbrevet för 2022 tillkom uppdraget Högskolepedagogiskt lyft, samt anvisningen att detta uppdrag skulle samordnas med det pågående uppdraget om kvalitet och genomströmning i distansutbildning.

UHR har valt att genomföra regeringsuppdraget genom projektet "Kvalitet i distansutbildning".

Syfte och mål

UHR formulerade följande syfte och mål för projektet.

Syftet med projektet är att *främja kvalitetssäkring av distansutbildning vid lärosäten*. Projektet ska fokusera på att syftet är att utveckla "distansutbildning", inte "distansundervisning".

Projektets mål är att:

- I samarbete med utvalda lärosäten ha identifierat kvalitets- och framgångsfaktorer för distansutbildning
- Ha sammanställt erfarenheter och forskning – såväl svensk som internationell med relevans för fortsatt utveckling utifrån de identifierade kvalitets- och framgångsfaktorerna
- Ha genomfört en breddsatsning i form av en utlysning av projektmedel med mål att stärka lärosätenas kvalitetssäkring av distansutbildning
- Ha etablerat utvecklingsmodeller för kvalitetssäkring av distansutbildning
- Ha etablerat en plattform för långsiktigt kollegialt lärande och kunskapsspridning mellan lärosäten

Projektet har valt att arbeta tillsammans med lärosäten där distansutbildning är ett strategiskt verksamhetsområde.

Kvalitetssäkring av uppdraget

Uppdragets genomförande har kvalitetssäkrats internt genom en styrgrupp bestående av representanter från UHR:s ledningsgrupp och en projektgrupp med fem medarbetare. Projektet har kvalitetssäkrats externt genom en referensgrupp med representanter från nationella nätverk kring

distansutbildning och myndigheter med uppdrag inom distansutbildningsområdet.

Referensgrupp

Referensgruppen har utgjorts av representanter från nationella nätverk för distansutbildning och nätbaserat lärande samt myndigheter med uppdrag inom distansutbildningsområdet:

- Svenska riksorganisationen för distansutbildning (SVERD)
- Nätverket för kommunala lärcentra (NITUS)
- Sveriges förenade studentkårer (SFS)
- Nätverket för IT inom högre utbildning (ITHU)
- Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)
- Universitetskanslersämbetet (UKÄ)
- Skolverket
- Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH)

Arbetet i referensgruppen

I referensgruppen har UHR förankrat inriktning och utveckling för uppdragets genomförande, samt inhämtat synpunkter och rekommendationer inför viktigare beslut. I samråd med referensgruppen utarbetade projektet under våren 2021 inriktning och former för den utlysning av projektmedel som fanns angiven i regeringsuppdraget.

Genomförande och resultat

Projektet Kvalitet i distansutbildning har innehållit tre centrala delar:

1. Identifiering av faktorer för kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av distansutbildning
2. Utlysning och genomförande av projekt vid lärosäten
3. Etablering av digital infrastruktur för kollegialt lärande

Kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av distansutbildning

Projektet formerade under våren 2021 en arbetsgrupp med representation från åtta utvalda lärosäten med uppdrag att genomföra ett identifierings- och kartläggningsarbete kring kvalitetsfaktorer inom distansutbildning. Urvalet av dessa lärosäten skedde i samråd med SVERD, ITHU, SUHF och UKÄ. Utvalda lärosäten var:

- Högskolan Dalarna
- Umeå universitet
- Högskolan Gävle
- Högskolan Väst
- Karlstads universitet
- Sveriges lantbruksuniversitet

- Linnéuniversitetet
- Karolinska institutet

UHR tecknade en överenskommelse om samarbete under hela uppdragsperioden med dessa lärosäten, det vill säga fram till den 31/12 2022. I december 2022 förlängdes dessa uppdrag till att gälla även under hela 2023. Samarbetet har inneburit att de åtta lärosäten åtagit sig att:

- tillsammans med projektet identifiera och fastställa kvalitetsområden för utveckling av distansutbildning
- leverera resurser inom fastställda kvalitetsområden
- medverka i projektets redaktionsråd
- vid behov medverka i webinarier och podcast
- erbjuda moderatorsfunktion och diskussionsinlägg i diskussionsforum
- fungera som mentorer för de projekt som genomförts under 2022

Resultat

I ett första steg under våren 2021 identifierade och fastställde en mindre arbetsgrupp bestående av kontaktpersonerna från de åtta lärosätena de kvalitetsområden som man ansåg vara avgörande för utveckling av kvalitet inom distansutbildning. Dessa områden fastställdes till:

- Pedagogik, metodik och didaktik
- Organisation
- Ekonomi
- Teknik
- Kultur
- Sammanvävning (av de tidigare områdena)

Kvalitetsområdena bildade ett ramverk, inom vilket projektet tillgängliggjort kunskaper, erfarenheter och resurser.

I augusti 2021 bildades en större arbetsgrupp från de åtta lärosätena för ett mer praktiskt arbete med leveranser av resurser inom de fastställda kvalitetsområdena. Denna större arbetsgrupp kom också att bilda stommen i det redaktionsråd som under större delen av uppdragsperioden planerat och genomfört digitala temacaféer i samarbete med UHR.

Den stora arbetsgruppen har också involverats i utvecklingen och innehållsförsörjningen av den digitala Resursbanken. Efter en omfördelning av medel under hösten 2022 har UHR tecknat nya avtal med de åtta lärosätena vilket säkerställt insatser från arbetsgruppen/redaktionsrådet under hela 2023.

Samarbetande lärosäten har också erbjudit mentorstöd till de lärosäten som beviljades utvecklingsmedel.

Utllysning av utvecklingsmedel

UHR genomförde under hösten 2021 en utlysning av utvecklingsmedel. Inriktningen för utlysningen var att projektmedlen skulle användas för att vidareutveckla lärosätets organisation och kultur inom distansutbildningsområdet.

Fokus för utlysningen låg på:

- lärosätets avsedda vidareutveckling av kvalitetsarbetet av distansutbildning var förankrad hos ledningen på alla nivåer
- lärosätets utvecklade kvalitetsstrategier för distansutbildning integreras i ordinarie verksamhet och skapar långsiktiga synergier, både inom organisationen och nationellt
- kapacitetsbyggande, fortbildning, kollegialt lärande och kunskapsspridning prioriteras, även efter projektets slut
- projektet får konkreta effekter för studenternas möjlighet att få tillgång till distansutbildning av hög kvalitet

I utlysningen angav UHR att endast en ansökan per lärosäte skulle lämnas. Detta villkor var kopplat till inriktningen att projektet skulle utveckla hela lärosätet och vara förankrat i lärosätets ledning. Projekt som lämnades in av ett lärosäte kunde erhålla högst 2 miljoner kronor i projektmedel. Det var även möjligt för lärosäten att lämna in en gemensam projektansökan. Här kunde ett lärosäte både lämna en ansökan som enskilt lärosäte och som en partner i en gemensam ansökan

Sammanlagt 19 ansökningar inkom med en totalsumma sökta projektmedel uppgående till drygt 34 000 000 konor.

Inkomna ansökningar bedömdes såväl av medarbetare på UHR som externa bedömare från referensgruppen. Fokus i bedömningsarbetet var kvaliteten på de beskrivningar som lämnats utifrån frågeställningarna i ansökningsformuläret, samt hur väl de beviljade projekten sammantaget bedömdes ge ett resultat som uppfyller regeringens uppdrag till UHR. Ett första urval gjordes enligt de principer som kommunicerats i dokument och presentationer, nämligen att ansökningar från lärosäten som tagit första egna steg mot utveckling av distansutbildning skulle prioriteras. I ett andra steg lades tyngdpunkten på bedömningen av omfattningen av utvecklingen som projektet skulle leda till för det sökande lärosätet.

UHR öppnade i samband med utlysningen en webbplats med stöd inför ansökan. Här kunde lärosäten hitta generell information om utlysningen, anvisningar till ansökan och ansökningsformulär.

I december 2021 fattades beslut om att bevilja åtta inkomna ansökningar utvecklingsmedel:

Lärosäte	Sökt	Beviljat
Sophiahemmet Högskola	1806750	1806000
Malmö universitet	1980000	1980000
Stockholms universitet	2000000	2000000
Högskolan i Skövde	1961949	1961000
Gymnastik- och idrottshögskolan	886744	886000
Kungliga Tekniska Högskolan	1866000	1866000
Blekinge tekniska högskola	2000000	2000000
Jönköping university	2000000	1000000
SUMMA	14501443	13499000

Fördelade medel översteg den summa som regleringsbrevet angivit som minsta nivå. Detta möjliggjordes genom en omfördelning av 2 500 000 från förvaltningsmedel till bidragsmedel från UHR:s sida.

Uppföljning av projekten

Projekten har lämnat rapporter vid tre tillfällen under projekttiden, inklusive slutrapport.

Alla projekt har löpande fört en loggbok med månatliga uppdateringar om processerna i projektet i form av:

- Milstolpar
- Vägval
- Alternativ
- Beslut
- Reflektioner

Syftet med loggboken har dels varit att kunna följa projektens utveckling, dels att skapa underlag för en mer processfokuserad redovisning av projektens arbete. De samlade loggböckerna har analyserats av utredare på SFS med syftet att hitta gemensamma faktorer i projektens utvecklingsarbete.

UHR etablerade inför starten av utvecklingsprojekten en digital mötesplats för de beviljade projekten. På den digitala mötesplatsen har projekten både kunnat kommunicera med UHR och föra samtal mellan projekten. Den digitala mötesplatsen har även haft ytor för samtal mellan projekten och deras mentorer.

Varje projekt tilldelades en mentor från något av de lärosäten som ingått i arbetsgruppen som beskrevs ovan. Mentorerna har inte haft som uppgift att följa projektens utveckling, utan att fungera som bollplank under projekttiden.

UHR har på eget initiativ låtit genomföra en uppföljning av projektens upplevelse av utlysning och projektgenomförandet vid fyra av de beviljade projekten.

Kunskapspridning

UHR har spelat in och publicerat intervjuer med samtliga projekt, där projekten berättar om utvecklingsarbetet och de viktigaste slutsatserna av arbetet. Intervjuerna finns tillgängliga på webbplatsen hpu.uhr.se.

I januari 2023 genomfördes en digital halvdagskonferens där projekten medverkade i tematiska samtal. Konferensdeltagarna fick också möjlighet att i mindre samtalsgrupper möta de olika projekten för erfarenhetsutbyte.

Resultat

Den samlade bilden från projektens slutrapporter är att man utifrån regeringsuppdragets övergripande mål, att öka kvalitet och genomströmning i distansutbildning vid lärosäten, har tagit de första stegen mot detta. Man upplever att utvecklingsprojekten satt i gång processer, men att det tar tid innan man kan mäta effekterna på så övergripande plan.

På samma sätt är den samlade bilden att utvecklingsprojekten höjt medvetandet om behovet av utveckling av distansutbildning vid lärosäten och att lärosäten i högre grad lyfter frågan om distansutbildning i strategiska samtal. Det finns dock en bild av att det har varit lättare på mindre lärosäten att påverka organisation och kultur för distansutbildning än vid större lärosäten.

Det finns också en variation i uppfattningen om huruvida utvecklingsprojekten stärkt lärosätets förmåga att erbjuda distansutbildning med hög kvalitet. Alla projekt menar att utvecklingsarbetet stärkt lärosätets förmåga, men även här förefaller effekten ha varit större vid de mindre lärosätena.

Det råder en stark samsyn mellan projekten att samarbetet över lärosätesgränserna har stärkts under projekttiden. Flera projekt anger också att detta samarbete ska fortsätta.

Majoriteten av projekten har synpunkter vad gäller projekttiden samt tiden på året för utlysningen. Man anser att ett år är för kort tid för ett utvecklingsarbete av denna typ. Samtliga projekt har utvecklingsmedel kvar till sitt förfogande och anger att de kommer att fortsätta projektarbetet. Majoriteten av projekten kommer att slutföra sina projekt under 2023, men det finns även projekt som kommer att fortsätta under 2024. Projekten fick besked om tilldelning i december 2021. Detta innebar att lärosätenas personalplanering för 2023 redan var genomförd när projekten fick besked om tilldelning. Detta har för många projekt inneburit administrativa utmaningar, både i form av att bemanna projekten och att sätta samman planerade referens- och arbetsgrupper.

Inom de genomförda utvecklingsprojekten har också ett viktigt definitionsarbete genomförts. På initiativ av ett av utvecklingsprojekten, det vid Blekinge Tekniska Högskola, har man under arbetsnamnet "Tretton utmaningar för distansutbildning" har man definierat ett antal frågor som är

avgörande att adressera vid ett lärosätes kvalitetsarbete inom distansutbildningsområdet. Mellan de olika utvecklingsprojekten har man också gemensamt arbetat med att hitta alternativa svar på dessa utmaningar. UHR har också valt att öppna upp för ett fortsatt arbete med alternativa lösningar från andra lärosäten.

Resultatet av detta arbete är tre viktiga delar i ett kvalitetsarbete:

1. Vikten av att ett lärosäte genomför en analys av vilka utmaningar lärosätet har
2. En sammanställning av identifierade utmaningar. Här kan de redan identifierade utmaningarna tjäna som utgångspunkt.
3. Identifiera lösningar på utmaningar och implementera dessa. Även här kan lösningar hittas i den exempelsamling som tagits fram.

Digital infrastruktur för kollegialt lärande

En viktig del i arbetet har varit att ta fram en samlande punkt för erfarenhetsutbyte, kunskapsöverföring och resursdelning inom distansutbildningsområdet. Projektet har därför etablerat en digital infrastruktur för kollegialt lärande inom högskolepedagogisk utveckling och distansutbildning. Den digitala infrastrukturen har utvecklats för både uppdraget Kvalitet i distansutbildning och Högskolepedagogiskt lyft. Utformningen av infrastrukturen har utgått från en kombination av tjänster där olika delar har olika funktioner och möjliggör både synkront och asynkront samarbete och delning. Den digitala infrastrukturen är en långsiktig etablering och är en förutsättning för att erbjuda en kontinuitet i samarbetet över lärosätesgränserna. Den digitala infrastrukturen består av följande delar:

- Webbplats, hpu.uhr.se
- Resursbank för delning av resurser
- Regelbundna webinarier, temacaféer och webbmöten
- Podcast
- Digitala diskussionsforum

Utformningen av den digitala infrastrukturen baserar sig på det sätt som väl fungerande mötesplatser byggs upp organiskt av engagerade individer. Denna typ av mötesplatser tenderar till att vara livskraftiga och upplevs ha stort värde. Samtidigt kräver mötesplatserna en kontinuerlig uppdatering, och det krävs en kritisk massa av både användare och aktiviteter för att plattformen ska upprätthålla sin attraktivitet.

Inom uppdraget har den digitala infrastrukturen använts för tillgängliggörande av alla de resurser som tagits fram av den ovan beskrivna arbetsgruppen. Detta har säkerställt en stadig uppdatering av innehållet i infrastrukturen. På detta sätt har UHR både möjliggjort ett snabbt tillgängliggörande av resurser som tagits fram inom uppdraget, och med hjälp av arbetsgruppen för de samarbetande lärosätena etablerat en delningskultur över lärosätesgränserna.

Målet har varit att uppdateringen av innehåll på plattformen på sikt ska ske genom spontana bidrag från medarbetare på lärosätena och att plattformen på detta sätt blir den samlande punkten för en nationell utveckling av distansutbildning, baserad på erfarenheter vid lärosätena.

Webbplats

Navet i infrastrukturen utgörs av en webbplats där de olika delarna av infrastrukturen finns tillgängliga, *hpu.uhr.se*¹. Webbplatsen fungerade under den inledande delen av uppdraget som informationswebbplats med informations- och textmaterial rörande projektet, men har steg för steg omvandlats till en funktionswebbplats med ingångar till övriga delar av den digitala infrastrukturen. Besöksfrekvensen på webbplatsen har ökat stadigt under uppdraget, men fluktuerar beroende på andra digitala aktiviteter. Under 2022 har webbplatsen haft 4571 besökare och 36 305 sidvisningar.

Resursbank för delning

För att stödja möjligheterna till delning av resurser mellan lärosäten och nätverk har projektet etablerat en resursbank där intresserade kan dela och söka resurser i form av bland annat rapporter, webinarier, presentationer och lärresurser. De resurser som delas via resursbanken är nyckelordsmärkta vilket gör att man lätt kan märka upp och även söka resurserna. Som ett led i kvalitetssäkringen passerar delade resurser en redaktion innan de publiceras.

Resursbanken etablerades i september 2022, och i skrivande stund delas 187 resurser.

Resursbanken hittas här: <https://hpu.uhr.se/resursbanken/>

Digitala produktioner

Digitala produktioner är ett samlingsnamn för de direktsända webinarier, temacaféer och webbmöten som genomförts inom uppdraget.

Webinarier har använts som form för att skapa aktualitet och regelbundenhet. Webinarier har också varit ett bra sätt att skapa en känsla av att synkront dela en upplevelse. De har också möjliggjort för medarbetare på lärosäten att kunna ställa frågor direkt till de inbjudna experterna. I uppdraget har webinarierna planerats och genomförts av projektmedarbetare vid UHR.

Upplägget för ett webinarium har varit kortare samtal mellan en programledare och inbjudna experter från lärosäten eller liknande. Varje webinarium har haft ett specifikt tema som belysts ur ett antal vinklar. Teman i ett webinarium har alltid hänfört något av de ovan beskrivna

¹ Under 2021 användes webbplatsen *distans.uhr.se*, men efter breddningen av uppdraget med Högskolepedagogiskt lyft ändrades namnet för att spegla samlingsbegreppet Högskolepedagogisk utveckling.

kvalitetsområdena och de enkätsvar som UHR erhållit vid utskick till målgruppen.

Samtliga webinarier har spelats in och textade versioner finns på <https://hpu.uhr.se/resursbanken/webbinarier/>

Webbmöten har använts främst som form för att erbjuda deltagare vid webinarier en möjlighet att sinsemellan reflektera kring de frågor som tagits upp vid webinariet. Deltagarna har då också fått en möjlighet att mer direkt samtala med de medverkande experterna från webinariet. Webbmöten där alla deltagare kan dela ljud och bild har skapat en större känsla av medverkan och samhörighet. Det har också blivit tydligare att detta är en aktivitet som skett över lärosätetsgränserna.

Temacaféer har varit interaktiva tematiska aktiviteter, genomförda av det samarbetande redaktionsrådet med representanter från lärosäten. Inledningen av temacaféet har oftast spelats in, medan den efterföljande diskussionen av GDPR-skäl enbart genomförts live. Ett av syftena med formen temacafé har varit att steg för steg lägga över innehållsansvaret för digitala evenemang på lärosätena själva, medan UHR:s roll utvecklats till ansvarig för produktionen.

Inom uppdraget har UHR genomfört 39 digitala produktioner med 4071 deltagare.

Inspelade webinarier kan hittas här: <https://hpu.uhr.se/resursbanken/webbinarier/>

Inspelade temacaféer kan hittas här: <https://hpu.uhr.se/resursbanken/temacafeer/>

Kalendarium över digitala aktiviteter kan hittas här: <https://hpu.uhr.se/aktiviteter/>

Podcast

Under 2021 producerades en podcast för att komplettera innehållet i genomförda webinarier. I poddavsnitten har medverkande från tidigare webinarier fördjupat eller breddat sina resonemang i den aktuella frågan. Podcasten har också gjort det möjligt för intresserade lyssnare att ta del av kunskaper från projektet oberoende av tid och plats. Formen för ett poddavsnitt är ett cirka 20 minuter långt samtal mellan en programledare och en gäst.

Produktionen av poddar avbröts i januari 2022 då antalet lyssnare inte upplevdes motivera kostnaden. I dagsläget kan man dock konstatera att intresset för de redan inspelade poddavsnitten inte har avtagit märkbart, utan avsnitten lockar stadigt lyssnare. Av den anledningen överväger projektet att inom ramen för Högskolepedagogiskt lyft återuppta produktionen av poddavsnitt under 2023.

Inom uppdraget har 11 poddavsnitt producerats, och i skrivande stund har podcasten haft 2622 lyssningar.

Inspelade poddavsnitt kan hittas här:

<https://hpu.uhr.se/resursbanken/distansutbildningspodden/>

Diskussionsforum

Digitala diskussionsforum har etablerats på SUNET forum. På diskussionsforumen kan enskilda individer registrera sig för att utbyta erfarenheter och ställa frågor runt utveckling av distansutbildning och högskolepedagogik. Diskussionerna grupperas runt de kvalitetsområden som tagits fram inom projektet, samt de prioriterade områden som framkommit vid enkätutskick. Den ovan nämnda arbetsgruppen bidrar med innehållsmoderering och håller diskussionerna i gång, och UHR ansvarar för administration och juridisk moderering.

Tjänsten med diskussionsforum etablerades i december 2022, och fortsätter att utvecklas av UHR inom ramen för Högskolepedagogiskt lyft under 2023.

Diskussionsforumen kan hittas här: <https://hpu.uhr.se/forum/>

Plattform för fort- och vidareutbildning

Projektet har inlett etableringen av en lärosätesövergripande plattform för fort- och vidareutbildningar inom högskolepedagogik och distansutbildning. Under våren 2022 öppnade UHR en produktionsinstans på gemensam lärplattform för produktion av fortbildningar, och inom båda uppdragen Kvalitet i distansutbildning och Högskolepedagogiskt lyft har två kurser börjat produceras lärosätesbaserade nätverk.

Även här valde projektet att tillhandahålla resursen i samarbete med SUNET, och den upphandlade plattformen Canvas.

Förutom den rent tekniska delen av plattformen kommer UHR inom ramen för uppdraget Högskolepedagogiskt lyft att etablera ett webbaserat kurstorg där lärosäten och nätverk kan marknadsföra och tillgängliggöra sina fortbildningar.

Teknikval

Eftersom projektet framför allt använt sig av nätbaserade tjänster i sin digitala infrastruktur är det mycket viktigt att valet av plattformar tryggas långsiktigt.

För att trygga den långsiktiga driften av tjänsterna inom plattformen för kollegialt lärande har projektet så långt som möjligt använt sig av lösningar som tillhandahålls av SUNET. Under uppdraget har även regelbundna avstämningar genomförts med SUNET, och projektet har varit representerat vid SUNET:s brukarmöten. Projektet håller sig även uppdaterat i fråga om utvecklingen av rättsläget inom området.

Denna strategi innebär att:

- alla webinarier och webbmöten genomförs via SUNET:s Zoom-lösning. SUNET erbjuder Zoom installerat på NORDUNET:s servrar i Danmark vilket gör att ingen användarinformation lämnar Europa
- projektets podcast publiceras på den svenska tjänsten Podspace
- projektets diskussionsforum erbjuds via SUNET Forum.

Ekonomisk redovisning

UHR har erhållit medel genom tilldelning i regleringsbrev vid två tillfällen, 2021 och 2022. För båda åren har ramtilldelningen varit 15 000 000 kronor. Uppdelningen mellan medel avsatta för fördelning / utlysning och för UHR:s förvaltningskostnader har dock varierat.

I regleringsbrevet för 2021 angavs att minst 7 500 000 kronor, av de 15 000 000 kronor som fanns avsatta skulle fördelas till lärosäten för kostnader för utvecklingsinsatser. I regleringsbrevet för 2022 angavs att minst 11 000 000 kronor av de 15 126 000 kronor som fanns avsatta skulle fördelas till universitet och högskolor.

I regleringsbrevet för 2022 angavs också att en samordning skulle ske mellan uppdragen Kvalitet i distansutbildning och Högskolepedagogiskt lyft.

Under båda verksamhetsåren har UHR lyckats omfördela medel från planerade förvaltningskostnader till utlysning / fördelning. Under 2021 berodde detta framför allt på lägre kostnader för UHR. Under 2022 var anledningen en framgångsrik samordning av de båda regeringsuppdragen.

De medel som fördelats till lärosätena har bekostat två huvudsakliga aktiviteter, de utvecklingsinsatser som bedrivits vid åtta lärosäten² och de utvecklingsprojekt som erhållit medel vid den genomföra utlysningen³. I överenskommelserna med lärosätena inom båda dessa områden har en långsiktig medelsanvändning uppmuntrats. Detta har lett till att uppdraget säkrat utvecklingsinsatser från lärosäten inte bara under 2021 – 2022, utan även under 2023.

I tabellform har medelsanvändningen fördelat sig enligt nedan:

Användning	2021	2022
Förvaltning UHR	5 000 000	1 641 065
Fördelat till utvecklingsinsatser	7 500 000	2 400 000
Fördelat till utvecklingsprojekt	2 500 000	11 074 000
SUMMA	15 000 000	15 126 000

² Lärosäten finns under rubriken "Kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av distansutbildning".

³ Lärosäten och fördelning finns under rubriken "Utllysning av utvecklingsmedel".

Fördelade medel till utvecklingsinsatser

Inom uppdraget har UHR knutit till sig experter från 8 lärosäten. Urvalet av lärosäten har skett efter samråd med UKÄ och SUHF, och baserat sig på att lärosätet har distansutbildning som en strategisk fråga. Uppdragen till experterna vid lärosätena har varit att:

- tillsammans med projektet identifiera och fastställa kvalitetsområden för utveckling av distansutbildning
- leverera resurser inom fastställda kvalitetsområden från varje lärosäte
- medverka i projektets redaktionsråd
- medverka i webinarier och podcast
- erbjuda moderatorsfunktion och diskussionsinlägg i diskussionsforum
- fungera som mentorer för de projekt som genomförts under 2022

Nedanstående tabell redovisar urvalet av samarbetande lärosäten och erhållna medel:

Lärosäte	Medel 2021	Medel 2022
Högskolan Dalarna	1 000 000	300 000
Umeå universitet	1 000 000	300 000
Högskolan Gävle	1 000 000	300 000
Högskolan Väst	1 000 000	300 000
Karlstads universitet	1 000 000	300 000
Sveriges lantbruksuniversitet	1 000 000	300 000
Linnéuniversitetet	1 000 000	300 000
Karolinska institutet	500 000	300 000
SUMMA	7 500 000	2 400 000

Fördelade medel till utvecklingsprojekt

UHR fattade beslut om att bevilja 8 inkomna ansökningar utvecklingsmedel. Tilldelningen av projektmedel belastade anslagen både för 2021 och 2022.

Nedanstående tabell redovisar urvalet av lärosäten och erhållna medel:

Lärosäte	Medel 2021	Medel 2022
Sophiahemmet Högskola		1 806 000
Malmö universitet		1 980 000
Stockholms universitet		2 000 000
Högskolan i Skövde		1 961 000
Gymnastik- och idrottshögskolan		886 000
Kungliga Tekniska Högskolan		1 866 000
Blekinge tekniska högskola	2 000 000	0
Jönköping university	500 000	500 000
SUMMA	2 500 000	10 999 000
SUMMA TOTALT		13 499 000

Ekonomisk rapport från utvecklingsprojekten

Som tidigare nämnts har samtliga projekt angivit att de har utvecklingsmedel kvar till sitt förfogande, men att projekten kommer att fortsätta tills medlen är förbrukade. UHR avser att följa projekten även under det fortsatta arbetet.

Nedanstående tabell redovisar det ekonomiska läget för projekten den 1 februari 2023:

Lärosäte	Beviljade medel	Förbrukat 1 februari 2023	Planerad slutredovisning
Sophiahemmet Högskola	1 806 000	1 160 959	2023-06-30
Malmö universitet	1 980 000	804 111	2023-12-01
Stockholms universitet	2 000 000	1 022 566	2023-11-01
Högskolan i Skövde	1 961 000	1 295 172	2023-12-31
Gymnastik- och idrottshögskolan	886 000	405 857	2024-02-01
Kungliga Tekniska Högskolan	1 866 000	729 290	2024-09-01
Blekinge tekniska högskola	2 000 000	1 431 658	2023-08-31
Jönköping university	1 000 000	582 624	2024-05-01

Jämställdhet, tillgänglighet och hållbarhet

Jämställdhet

Projektgruppen inom UHR har bestått av tre kvinnor och två män.

I de digitala produktionerna har 67 medverkande varit kvinnor och 47 medverkande varit män.

Tillgänglighet

Projektet arbetat med tillgänglighetsaspekten främst i de digitala produktionerna.

Det innebär bland annat att:

- Ett stort antal webinarier har teckenspråkstolkats i realtid
- Inspelade webinarier har publicerats undertextade
- Podcastavsnitt har publicerats tillsammans med transkribering
- Moderator/programledare vid digitala produktioner har använt sig av verbalisering för att underlätta för deltagare med synnedsättning
- Användningen av PowerPoint vid digitala produktioner har minimerats

Hållbarhet

Uppdraget har lösts främst genom användande av digitala arbetsredskap. Genom en kombination av användandet av digitala verktyg och distansarbete / distansmöten har såväl projektarbetet som samarbeten med lärosäten, nätverk och organisationer kunnat genomföras i princip helt utan fysiska möten och resor. Detta har lett till att miljöavtrycket av projektet varit försumbart, samtidigt som en samlad nationell kompetens inom distansutbildningsområdet har kunnat engageras i uppdraget.

UHR:s slutsatser

Myndighetens roll i uppdraget

I de samtal som fördes mellan UHR och Utbildningsdepartementet presenterades några utgångspunkter för uppdraget. En av de första utgångspunkterna var att UHR inte skulle utgöra en expertmyndighet inom uppdraget, utan att fokus skulle ligga på myndighetens roll som facilitator och nav för kunskaps- och erfarenhetsdelning över lärosätetsgränserna. Fördelarna med detta skulle bland annat vara att kunskapsutvecklingen och kunskapsspridningen inom uppdraget skulle basera sig på erfarenheter som är vunna i den praktiska verksamheten, och inte resultat av externt finansierade utvecklingsprojekt. Bilden från UHR:s sida är att detta varit en framgångsfaktor och bidragit till UHR:s legitimitet i uppdraget. Det har också under uppdraget växt fram en insikt om att den valda utgångspunkten har bidragit till att stärka kunskapsutvecklingen baserad på beprövad erfarenhet.

En annan utgångspunkt var att den utlysning som genomfördes inte skulle ha fokus på utveckling av ny kunskap inom distansutbildningsområdet, utan fokusera på utveckling av lärosätets organisation för distansutbildning. Denna utgångspunkt kom senare, efter synpunkter från den arbetsgrupp av experter som projektet kopplat till sig, att kompletteras med utveckling av lärosätets kultur för distansutbildning. En följd av denna utgångspunkt var också att utlysningen borde prioritera lärosäten som redan av egen kraft tagit de första stegen med utvecklingen av sin distansutbildning, men inte kommit så långt. Detta innebar att UHR redan vid utlysningen var tydlig med att man avsåg att nedprioritera ansökningar både av lärosäten som inte påbörjat någon utveckling av sin distansutbildning överhuvudtaget, och av lärosäten som sedan länge hade en väl utvecklad distansutbildning. Detta möttes av ett visst ifrågasättande, eftersom det vanligtvis är de lärosäten som ligger främst i utvecklingen som prioriteras vid utlysningar. Utifrån målsättningen med utlysningen upplever UHR att målsättningen var riktig, och kombinationen av kunskapsutveckling genom delning av erfarenheter och organisationsutveckling genom utvecklingsprojekt har fungerat.

Tidsomfattning för större uppdrag

Uppdraget Kvalitet i distansutbildning har varit ett tvåårigt uppdrag. Två år kan upplevas vara en lång tid för en verksamhet som förväntas leverera ett resultat till sektorn inom rimlig tid. UHR kan dock konstatera att uppdraget, som innehållit både satsningar på kunskapsutveckling och en utlysning av projektmedel, haft en snäv tidsram. Eftersom uppdraget kom till en myndighet som vid tillfället inte hade en organisation för denna typ av uppdrag, tog det cirka 6 månader innan projektet var bemannat. Detta gjorde i sin tur att framför allt utlysningen av projektmedel blev en kort process.

I den uppföljning av utvecklingsprojekten som UHR genomfört lyfter flera projekt fram den korta ansöknings- och handläggningstiden för utlysningen. Samtidigt menar flera av utvecklingsprojekten att det passat just dem. Den konsekvens som kanske haft större inverkan på utvecklingsprojekten har varit tidpunkten för beslut och projektstart. Eftersom beslut om tilldelning av medel kom i december, och projektstart kom i januari påföljande år, hade de flesta lärosätena redan lagt sina budgetar och bemannat sin verksamhet. Detta ledde till att projekten inledningsvis fick svårt att rekrytera projektmedarbetare.

Många av utvecklingsprojekten har också uttryckt att ett år för denna typ av utvecklingsprojekt är för kort tid. Detta har i sak kompenseras av att UHR redan inledningsvis varit tydlig med att projekten kan fortsätta att arbeta även under 2023, och att UHR även under denna period kommer att ta ansvar för spridning av erfarenheter från projekten.

En synpunkt från projektets referensgrupp har varit att de övergripande målen, att öka kvalitet och genomströmning inom distansutbildning, är effekter som kanske först blir synliga ett bra tag efter att en tvåårig projekttid löpt ut.

Fortlevnad av insatser

En viktig aspekt vid tidsbegränsade uppdrag är att bedöma chanserna för en fortlevnad av genomförda insatser även efter uppdragets slut. För uppdraget Kvalitet i distansutbildning finns en naturlig kortsiktig fortlevnad eftersom detta uppdrag samordnats med uppdraget Högskolepedagogiskt lyft som pågår även under 2023. Den digitala infrastruktur som är etablerad kan upprätthållas på längre sikt, endera av UHR eller övertas av annan.

Under 2023 kommer redaktionsrådet och arbetsgruppen som är sammansatt av representanter för de samarbetande 8 lärosätena att fortsätta sitt arbete. Även här kommer redaktionsrådets roll steg för steg att utvecklas från ett innehållsansvar till att göra ett urval av de förslag på spridningsinsatser som kommer från lärosätena.

Majoriteten av de utvecklingsprojekt som arbetat under 2022 uppger att de med kvarvarande projektmedel kommer att fortsätta utvecklingsarbetet även under 2023. Man uppger också att projekten lett till mer bestående effekter rörande lärosätets syn på och utveckling av distansutbildning.

Påbörjade förändringar

Vid projektets start fanns ingen nationell arena för delning av resurser eller samtal kring utveckling av distansutbildning. Här har en förändring skett genom den digitala infrastruktur för delning av erfarenheter som etablerats. Erfarenheter från framgångsrika delningsstrukturer visar på att det tar tid och krävs en "kritisk massa" för att dessa strukturer ska slå igenom. Vanligtvis grundar sig uppbyggnaden av denna kritiska massa på bidrag från engagerade individer. Under projektets genomförande har uppbyggnaden av den kritiska massan framför allt genomförts av de arbetsgrupper som UHR knutit till sig. De vi nu ser är att fler och fler initiativ kommer direkt från lärosätetsnivån, vilket gör att vi börjar se att det finns goda förutsättningar för den fortsatta utvecklingen av den digitala infrastrukturen.

En effekt av satsningar av den typ som genomförts inom ramen för uppdraget är att dessa satsningar inledningsvis främst stärker de individer och strukturer som är engagerade i den aktuella frågan. Så har det varit även inom detta uppdrag, då medarbetare engagerade i distansutbildning vid olika lärosäten funnit en arena för samarbete och erfarenhetsdelning. Man upplever också att distansutbildningsfrågan fått en högre status. Samtidigt finns det tecken på att intresset för mer flexibla utbildningsformer börjar sprida sig till bredare lager av medarbetare vid lärosätena. Inte minst har den pågående digitaliseringen, effekterna av pandemin och det ökade intresset för hybrida utbildningsformer fört med sig denna breddning av målgruppen.

Området distansutbildning

Begreppet

En första reflektion inom själva området, är att begreppet distansutbildning inte är funktionellt. Det stora problemet är att begreppet begränsar bilden av det som håller på att växa fram i form av hybrida undervisningsformer, blended learning, hiflex-utbildningar, ökad användning av lokala lärcentra med mera. Begreppet reflekterar inte heller nya tankar rörande lärande och undervisning. Vidare är det i praktiken en för snäv definition som försvårar rapportering och utbildningsstatistik.

Det har förekommit diskussioner inom arbetsgrupper och även digitala evenemang på temat "distansutbildning", men även om enigheten är stor om att detta begrepp inte är funktionellt så finns inte något entydigt alternativ. De flesta använder hellre det begrepp som lanserades av Distansutbildningskommittén, nämligen "flexibel utbildning", men även detta uttryck har sina utmaningar.

UKÄ har för avsikt att se över definitionen av distansutbildning och UHR har bjudits in att samarbeta om detta. Möjligen kan detta arbete leda till en utveckling av begreppet.

Samordning av distansutbildningsfrågan över utbildningsgränserna

En av konsekvenserna av pandemin har varit insikten om att metoderna för icke klassrumsbunden utbildning behöver utvecklas. Denna insikt gäller inte bara högre utbildning, utan även annan eftergymnasial utbildning, vuxenutbildningen och gymnasieskolan. I många fall finns många gemensamma behov av utveckling, över gränserna för olika utbildningsformer. Det finns också erfarenheter från utbildningsformerna som skulle stödja utvecklingen inom andra former.

Erfarenheterna från uppdraget är att en samordning av insatser för utveckling av distansutbildningsområdet över utbildningsgränserna skulle behövas. Detta skulle kunna lösas genom en tydligare uppmaning till myndighetssamverkan, eller att någon myndighet ges ett sektorsansvar för samordning av utveckling av distansutbildning.

Myter om distansutbildning

Under projekttiden har det stått klart att det finns ett antal myter kring distansutbildning som påverkar synen på utbildningsformen. Uttrycket för en sådan myt finns i det aktuella uppdraget: "ökad..... genomströmning i distansutbildning...". En genomgång av statistiken visar att den låga genomströmningen inom vissa distanskurser framför allt finns inom de enstaka kurserna, och då bland studenter som tagit en distanskurs "på marginalen". Tittar man i stället på programutbildningarna på distans uppvisar de samma genomströmning som campusutbildningarna, och ibland bättre.

En insikt från uppdraget är att det vore önskvärd med en bredare uppföljning och kartläggning av distansutbildningsområdet, gärna inom flera utbildningsområden.

Bilaga 1

Uppdragsformuleringar

Regleringsbrev 2021

Distansutbildning

Universitets- och högskolerådet ska genomföra en satsning för ökad kvalitet och genomströmning i distansutbildning vid universitet och högskolor. Syftet med satsningen är att ge ökad tillgång till högskoleutbildning och utveckla digitala verktyg för distansutbildning, men också att bidra till att stärka kompetensförsörjningen i hela landet. Projekten ska utveckla lärosätenas långsiktiga förutsättningar att erbjuda distansutbildning. Satsningen ska bygga vidare på erfarenheterna från tidigare satsningar på distansutbildningar.

Myndigheten ska i ett första steg ta fram modeller för hur distansutbildning med hög kvalitet kan erbjudas. För detta ändamål ska minst 7 500 000 kronor, av de 15 000 000 kronor som finns avsatta för detta ändamål på anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet*, fördelas till lärosäten för kostnader för utvecklingsinsatser. I ett andra steg ska myndigheten utlysa medel till lärosätena för att under 2022 i projektform bidra till att etablera en bas för lärosätena att erbjuda distansutbildning av hög kvalitet. För detta ändamål ska minst 12 000 000 kronor fördelas under 2022. Utlysningen ska ske med förbehållet att medel för detta beslutas för 2022. I en första delredovisning ska genomfört arbete under 2021 samt planerat arbete under 2022 redovisas. Delredovisningen ska lämnas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 15 oktober 2021. En slutredovisning ska lämnas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 28 februari 2023.

Satsningen ska samordnas med satsningen på verksamhetsförlagd utbildning vid studier på distans inom anslaget 2:64.

Regleringsbrev 2022

Pågående uppdrag

3. Ökad kvalitet och genomströmning i distansutbildning (regleringsbrevet för 2021). Redovisas senast den 28 februari 2023.

Villkor för anslag 2:2

ap.1 Universitets- och högskolerådet

Anslaget får användas för Universitets- och högskolerådets förvaltningsutgifter.

Av anslagsposten avser 15 126 000 kronor uppdraget om ökad kvalitet och genomströmning i distansutbildning vid universitet och högskolor, varav minst 11 000 000 kronor ska fördelas till universitet och högskolor under 2022.

